

Περίγραμμα Μαθήματος

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	PHL Γ710	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	7 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΙΑ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις		3	5
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (Υποβάθρου, Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων)	Επιστημονικής περιοχής Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα μαθήματα.		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ & ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ	Ελληνική. Για μη ελληνόφωνους φοιτητές, δίνεται η δυνατότητα παρακολούθησης ως <i>reading course</i> με ξένη βιβλιογραφία και εκπόνηση γραπτής ατομικής εργασίας στα Αγγλικά και αξιολόγηση φακέλου με ασκήσεις ή/και θεωρητικά/πρακτικά προβλήματα.		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ (με ξένη βιβλιογραφία και γραπτές εργασίες στα αγγλικά)		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://eclass.upatras.gr/courses/LIT2167/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και

ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.

Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α

- Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και Παράρτημα Β
- Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Στο θεωρητικό επίπεδο, στο τέλος αυτού του μαθήματος οι φοιτητές θα πρέπει να είναι σε θέση:

- Να αντιλαμβάνονται την ποικιλία ως ένα φαινόμενο της γραμματικής.
- Να περιγράφουν την ποικιλία που συναντούν.
- Να αντιλαμβάνονται το λόγο που υπάρχει η ποικιλία μέσα σε ένα γραμματικό σύστημα.
- Να αναλύουν διάφορα φαινόμενα ποικιλίας που αφορούν τα διάφορα επίπεδα της γραμματικής.

Σε επίπεδο δεξιοτήτων, το τέλος αυτού του μαθήματος οι φοιτητές θα πρέπει να είναι σε θέση:

- Να διαμορφώσουν τα κατάλληλα ερωτήματα σε σχέση με την περιγραφή της ποικιλίας.
- Να προτείνουν την κατάλληλη μεθοδολογία για τη συλλογή δεδομένων που αφορούν το θέμα της ποικιλίας που εξετάζεται κάθε φορά.
- Να είναι σε θέση να παρουσιάσουν είτε δική τους έρευνα είτε έρευνα άλλων ερευνητών σε σχέση με ένα θέμα της αρεσκείας τους.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια/ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Αυτόνομη εργασία
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η ποικιλία ως γλωσσικό φαινόμενο απαντά σε όλες τις γλώσσες του κόσμου και σε όλα τα γλωσσικά επίπεδα. Σε αυτό το μάθημα, θα εστιάσουμε σε ζητήματα ποικιλίας που αφορούν τα διάφορα επίπεδα της γραμματικής ή περιπτώσεις στις οποίες η ποικιλία απαντά και σε διεπίπεδα. Στο πρώτο μέρος θα εξεταστούν θεωρητικές έννοιες σχετικά με το σύστημα της γλώσσας, την έννοια του κανόνα και της κανονικότητας μέσα από τη συγχρονική και τη διαχρονική προοπτική, την έννοια της ποικιλίας και την αρχή της οικονομίας. Στο δεύτερο μέρος θα εξεταστούν κάποια ζητήματα ενδογλωσσικής γλωσσικής ποικιλίας με επιλογή θεμάτων από την κλίση των ρημάτων, των ουσιαστικών και των επιθέτων. Στο τρίτο μέρος, θα εξεταστούν κάποια ζητήματα διαγλωσσικής ή διαλεκτικής ποικιλίας. Στο τέταρτο μέρος, θα εξεταστούν κάποιες έννοιες που σχετίζονται με την ποικιλία και τη διαχρονική αλλαγή και, στο πέμπτο μέρος, θα εξεταστεί η σχέση της γλωσσικής ποικιλίας με το λάθος.

Θεματολογία

- Αλλομορφία (μορφολογική και φωνολογική)
- Υποκατάσταση («ακραία αλλομορφία»)
- Ελευθέρως εναλλασσόμενες παραλλαγές και παραλλαγές με συμπληρωματική κατανομή
- Ανταγωνισμός και παραγωγικότητα
- Κλιτικές τάξεις
- Μορφολογικά παραδείγματα – Παραγωγικά προσφύματα
- Το γένος ως κατηγορία της γραμματικής
- Ο αριθμός ως κατηγορία της γραμματικής
- Ποικιλία στη γραμματική και γραμματικά «λάθη»

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις σε αλληλεπίδραση με τους φοιτητές	39
	Εβδομαδιαία μη καθοδηγούμενη μελέτη (μέσω ασκήσεων και ερωτήσεων)	39
	Επανάληψη και προετοιμασία για τις εξετάσεις	44
	Εξετάσεις	3
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Το μάθημα θα εξετάζεται με δύο εναλλακτικούς τρόπους	

Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης	Γραπτές εξετάσεις • Το μάθημα θα εξεταστεί με γραπτές εξετάσεις προκαθορισμένης διάρκειας στο τέλος του εξαμήνου. • Οι γραπτές εξετάσεις θα περιλαμβάνουν δύο μέρη: στο πρώτο μέρος θα γίνει εξέταση των θεωρητικών γνώσεων των διδασκομένων (ορισμοί, βασικές έννοιες κ.ά.), ενώ στο δεύτερο μέρος θα γίνει εξέταση ζητημάτων βασισμένη στην κριτική σκέψη. • Οι ερωτήσεις θα είναι συνδυασμός κλειστού και ανοιχτού τύπου (σύντομης ή εκτενούς ανάπτυξης), για να ελεγχθεί αν οι διδασκόμενοι είναι σε θέση να εξηγήσουν και να επιχειρηματολογήσουν σχετικά με τα όσα έχουν διδαχθεί. Γραπτή εργασία Οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να εκπονήσουν απαλλακτική εργασία έκτασης 3.000-4.000 λέξεων. Το θέμα της εργασίας επιλέγεται από τους ίδιους τους φοιτητές μέσα από τα θέματα που έχουν συζητηθεί στην αίθουσα είτε βάσει των ενδιαφερόντων τους. Στόχος είναι να εκπαιδευτούν στο να θέτουν ερωτήματα, να συλλέγουν δεδομένα και να εκπονούν μία μικρή μελέτη βάσει συγκεκριμένης μεθοδολογίας (χρονοδιάγραμμα, ακαδημαϊκή γραφή, συγκέντρωση βιβλιογραφίας). Οι πληροφορίες αξιολόγησης αναρτώνται στην αρχή του εξαμήνου στην ιστοσελίδα του μαθήματος στην πλατφόρμα e-class.
---------------------------------------	--

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α. & Μ. Μητσιακή. 2012. Πόσες ψήφοι στον ψήφο; Γλωσσική αυτορρύθμιση και εν εξελίξει αλλαγή του γραμματικού γένους στη ΝΕ. Στο Ζ. Gavriilidou, Α. Efthymiou, Ε. Thomadaki & Ρ. Kambakis-Vougiouklis (eds), 2012, <i>Selected papers of the 10th ICGL</i>. Komotini/Greece: Democritus University of Thrace, 638-648. Αρχάκης Α., Κουτσούκος Ν., Ξυδόπουλος Γ. Ι. & Δ. Παπαζαχαρίου (Επιμ.). <i>Γλωσσική ποικιλία. Μελέτες αφιερωμένες στην Αγγελική Ράλλη</i>. Αθήνα: Κάπα Εκδοτική. Δελβερούδη, Ρ. 2001. Γλωσσική ποικιλία. Στο Χριστίδης, Α.-Φ. <i>Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα</i>. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Διαθέσιμο στο: http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_a9/index.html Θεοφανοπούλου-Κοντού, Δ. 1999. Η ανατομία του λάθους. Στο <i>Συνέδριο για την ελληνική γλώσσα 1976-1996. Είκοσι χρόνια από την καθιέρωση της Νεοελληνικής (Δημοτικής) ως επίσημης</i>
--

- γλώσσας-Πρακτικά Συνεδρίου. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τομέας Γλωσσολογίας, 253-260.
- Θεοφανοπούλου-Κοντού, Δ. 2007. Λάθη στη χρήση της γλώσσας. Στο Χάρης Γ. Η. (επιμ.), *Δέκα Μύθοι για την Ελληνική Γλώσσα*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη, 53-61.
- Ιορδανίδου Α. 1992. Κοινωνικά και υφολογικά προσδιορισμένη ποικιλία των ρημάτων σε -άω, -άς και -ώ, -είς. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 12, 305-318.
- Ιορδανίδου Α. 1993. Τα ρήματα σε -άω, -άς (β' φάση έρευνας): γραμματική νόρμα και γλωσσική παραγωγή. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 14, 370-383.
- Ιορδανίδου Α. 2002. Επιτεύχθηκε ή επετεύχθη η τυποποίηση της νέας ελληνικής; Στο Ch. Clairis (επιμ.), *Πρακτικά του 5^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας*. Paris: Πανεπιστήμιο Paris V, L'Harmattan, 239-242.
- Ιορδανίδου Α. 2022. *Τα ρήματα της νέας ελληνικής* (Β έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Ιορδανίδου, Α. χχ. Η μορφολογική ποικιλία στη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας (ms).
- Καβουκόπουλος Φ. Α. (1996). Η μορφολογία της νεοελληνικής και η διδασκαλία της. Στο *Η Νέα Ελληνική ως ξένη γλώσσα*. Αθήνα: Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν, 97-127.
- Κατσούδα, Γ. & Ε. Μαγουλά 2024. *Γνωρίζοντας τις νεοελληνικές διαλέκτους: ένα εκπαιδευτικό ταξίδι στη γεωγραφική ποικιλία με φύλλα εργασίας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Κλείδωνα, Ε., Κουντούρης Α., Κρίκη Ε. & Ε. Παπαδάμου. 2008. Η αλλομορφία του α' και β' πληθυντικού του μεσοπαθητικού παρατατικού σε αστικές ποικιλίες της Νέας Ελληνικής *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 28: 206-217.
- Μακρή-Τσιλιπάκου, Μ. 1997. Κρασί ημιαφρώδη και ψωμάκια πλήρης για να έχουμε υγιείς μαλλιά επειδή είναι δυσμενή χρονιά. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 17, 532-546.
- Ξυδόπουλος, Γ. 2004. Τι είναι τελικά τα γλωσσικά λάθη; *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 24, 519-530.
- Ξυδόπουλος, Γ. 2020. Μια διεισδυτική ματιά στα γλωσσικά «λάθη». Στο Ν. Τσιτσανούδη-Μαλλίδη (επίμ.), *Το λάθος και η δυναμική του στη γλώσσα και στην επικοινωνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg, 199-238.
- Ράλλη, Α. 2015. Μορφολογική ποικιλία στην Κοινή Νεοελληνική και τις διαλέκτους. *Patras Working Papers in Linguistics* 4: 61-77.
- Σετάτος Μ. 1998. Η λειτουργική εκμετάλλευση της ποικιλίας στην Κοινή Νεοελληνική. *Επιστημονική Επετηρίδα Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης* 2: 337-382.
- Σετάτος, Μ. 1976. Τα γλωσσολογικά κριτήρια για τον καθορισμό του κανόνα. Στο *Προβλήματα της δημοτικής γλώσσας*. Θεσσαλονίκη: «Τέχνη» Μακεδονική Καλλιτεχνική Εταιρεία, 67-73.
- Σετάτος, Μ. 1991. Τα γλωσσικά λάθη και η αντιμετώπισή τους. *Φιλολόγος* 63: 19-37.
- Σετάτος, Μ. 1998. Η ακλισία στην κοινή νεοελληνική. Στο S. Lambropoulou (επιμ.), *Proceedings of the 12th International Symposium on Theoretical and Applied Linguistics (Thessaloniki, 2-4/4/1998)*, τ. 1, Θεσσαλονίκη, 140-144.
- Σετάτος, Μ. 1998. Η πολλαπλή δήλωση γλωσσικών κατηγοριών και το σύστημα της κοινής νεοελληνικής. Στο *Σημειολογικές και γλωσσολογικές μελέτες. Τιμητικός τόμος Μ. Σετάτου*. ΕΕΦΣΠΘ. Περίοδος Β'–Τεύχος Τμήματος Φιλολογίας. Παράρτημα, 145-153.
- Σετάτος, Μ. 1999. Συστηματικότητα και ανωμαλία (Παρατηρήσεις στην κοινή νεοελληνική). Στο *Συνέδριο για την ελληνική γλώσσα 1976-1996. Είκοσι χρόνια από την καθιέρωση της*

- Νεοελληνικής (Δημοτικής) ως επίσημης γλώσσας-Πρακτικά Συνεδρίου. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τομέας Γλωσσολογίας, 101-109.
- Σετάτος, Μ. 2003. Το γλωσσικό σύστημα, η νόρμα και οι γλωσσικές πραγματώσεις της στιγμής. *Φιλολόγος* 111: 39-44.
- Σισσαμπέρη, Ε. 2023. Ο πλεονασμός στα αξιολογικά προσφύματα στο άσεμνο λεξιλόγιο της νέας ελληνικής. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Σούκου, Π. 2024. Η ποικιλία στον τονισμό των προπαροξύτονων αρσενικών ουσιαστικών σε -ος. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Τσίγκου, Α. Μ. 2020. *Γλωσσική Ποικιλία. Ορισμός και διαστάσεις*. Αθήνα: Δίαυλος.
- Τσολάκης Χ. 1982. Η πολυτυπία στο ρήμα της κοινής νεοελληνικής γλώσσας. Διδακτορική διατριβή. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Τσολάκης Χ. 1994. Η πολυμορφία στο ρήμα της κοινής νεοελληνικής γλώσσας ήτοι Ο μύθος της γλωσσικής αναρχίας και η γλωσσική πραγματικότητα. *Φιλολόγος*, 75: 56-68.
- Τσολάκης Χ. 1994. Η πολυμορφία στο ρήμα της κοινής νεοελληνικής γλώσσας ήτοι Ο μύθος της γλωσσικής αναρχίας και η γλωσσική πραγματικότητα (συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος). *Φιλολόγος* 76: 92-111.
- Τσολάκης Χ. Α. & Σ. Χ. Τσολάκη 1999. *Από τα ρήματα στα ρήματα – Η πολυτυπία στο ρήμα της Κοινής Νεοελληνικής*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.
- Χατζησάβας Α. 1992. Το βασικό λεξιλόγιο της ελληνικής. Στο Χ. Κλαίρης (επιμ.), *Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου για την ελληνική γλώσσα*, Σορβόνη 14-15/2/92. Αθήνα: ΟΕΔΒ, 71-87.
- Χατζησαββίδης, Σ. 1999. Η μορφολογική ποικιλία στον ελληνικό γραπτό δημοσιογραφικό λόγο. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 19, 601-614.
- Χατζησαββίδης, Σ. 2000. Η μορφολογική ποικιλία του ρήματος στον ελληνικό γραπτό δημοσιογραφικό λόγο. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 20, 588-599.
- Χατζησαββίδης, Σ. 2001. Η μορφολογική ποικιλία του δημοσιογραφικού λόγου ως δείκτης πολιτικής ιδεολογίας. Στο *Πρακτικά Συνεδρίου “Δημοσιογραφία και γλώσσα” (Αθήνα, 15-16/4/2000)*. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα ΕΣΗΕΑ, 141-155.
- Χειλά-Μαρκοπούλου Δ. 1984. Μορφοφωνολογικά προβλήματα του ΝΕ ρήματος: η περίπτωση του μεσοπαθητικού παρατατικού. Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 4: 45-59.
- Yannopoulos, P. 1997. Μέσα μαζικής ενημέρωσης και γλωσσική εξέλιξη: η περίπτωση των επιθέτων σε -ης, -ης, -ες. Στο *Cahiers Balkaniques* 26. *Autour de la langue grecque modern. Actes du XVe colloque des Néo-hellénistes des Universités francophones* (Paris Inalco, 29-30-31 mai 1997). Paris: Publications Langues’o, 51-59.

Ξενόγλωσση

- Dufter, A., Fleischer J. & G. Seiler. 2009. Introduction. Στο A. Dufter, J. Fleischer & G. Seiler (επιμ.), *Describing and modeling variation in grammar*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter, 1-20.
- Iordanidou A. 1994. Morphological variation of the passive imperfect in Modern Greek. Στο *Themes in Greek Linguistics. Papers from the First International Conference on Greek Linguistics*, September 1993. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 373-380.
- Walker, J. 2010. *Variation in linguistic systems*. New York: Routledge.

Weinreich U., Labov W. & M. I. Herzog 1968. *Empirical foundations for a theory of language change*. Austin: University of Texas Press.